

ZUR369 Podcasting (audiožurnalistika)

06. Rozhovor

(ve studiu, v terénu)

Typy rozhovorů:

- informační
- analytický
- investigativní
- emocionální

Jiný typ dělení:

- zpravodajský
- publicistický – reportážní
 - portrétní
 - komentující
 - rozborový

Rozhovor (dialog, interwiev) je základní formou získávání informací od respondenta. Systém otázek a odpovědí tedy používáme i tehdy, pokud finálním výstupem do vysílání nemá být právě dialog, ale jen krátký výstup respondenta (vybraný z některé z jeho odpovědí).

Pokud ovšem má být natočený rozhovor jako rozhovor i odvysílán, je třeba dodržet některá důležitá pravidla:

- stručné, jasné a jednoznačné otázky
- logický sled otázek (od základních informací k potřebným detailům, od počátku děje k jeho konci, od výchozí situace k jednotlivým fázím vývoje atd.)
- odpovědi by neměly být příliš dlouhé – i když respondent hovoří plynule a drží se tématu, je dobré ve vhodné chvíli vstoupit s další otázkou (u příliš dlouhých odpovědí posluchač ztrácí pozornost) – v případě předtočeného rozhovoru lze v nejhorším případě příliš dlouhou odpověď rozčlenit dodatečně natočenou otázkou (v takovém případě je ovšem nezbytné, abychom si při natáčení rozhovoru někde v terénu natočili i samotné prostředí, které pak při finálním zpracování zmixujeme s naší dodatečnou otázkou
- pokud respondent neřekne něco přesně (ať už záměrně, nebo kvůli trémě apod.), udělá faktickou chybu, kterou reportér odhalí, je potřeba zareagovat a opravit (zeptat se, zda je to skutečně tak) okamžitě, ne čekat, až respondent dokončí odpověď

Formulovat otázku musíme tak, aby odpověď nebyla příliš stručná, ani příliš rozsáhlá, obsahovala jak faktické údaje, tak (pokud chceme) vlastní hodnotící stanovisko. U předtočeného rozhovoru můžeme v nejhorším případě položit otázku 2x – jednou stručně pro záznam, tedy posluchače, podruhé pro respondenta – dovysvětlit, co od něj čekáme, na co by se třeba měl více zaměřit, co naopak třeba neříci, protože tomu bude věnovaná další samostatná otázka.

Rozhovor se v rozhlasovém zpravodajství používá většinou v proudovém vysílání (jen výjimečně v klasické zpravodajské relaci – zprávách na začátku hodiny) – stopáž je různá podle obsahu – od krátkého rozhovoru moderátora například s meteorologem o počasí až po desítky minut trvající diskusní pořady). Tomu odpovídá (zejména při živém vysílání) i různý rozsah přípravy redaktora, výběr a počet respondentů atd. (viz téma Živé vysílání – [KLZE DÁT LINK NA KAPITOLU 7](#)).

ZUR369 Podcasting (audiožurnalistika)

07. Živé vysílání

(živý vstup v roli reportéra i moderátora, beseda, moderování zpravodajských relací – s využitím školního rozhlasového studia)

Sebekratší živý vstup redaktora či respondenta vysílání oživuje – zejména pokud je reportér (či respondent) přímo na místě události, bezprostředně popisuje, co právě vidí, co už zjistil. Takové bezprostřední zavedení posluchačů přímo doprostřed dění vyváží i některé obsahové (neznáme ještě všechny informace), formální (mluvení spatra, občasné přeroknutí či odmlčení se) nebo technické (telefonát namísto zcela čistého hlasu) nedostatky.

Stejně tak živý rozhovor s respondentem (po telefonu, rozhlasových linkách, ve studiu) je mnohem autentičtější a působivější, než předtočený a postříhaný rozhovor. Na druhou stranu hrozí větší riziko, že to „nedopadne“ (a na rozdíl od předtočeného rozhovoru se už nedá stříhat ani opakovat).

Ještě více, než při předtáčeném zpravodajství, musí redaktor připravit jak sebe, tak i respondenta:

Sám musí vědět, o co vlastně jde (i když to pak třeba v rozhovoru bude jakoby postupně „odhalovat“), mít k dispozici faktické údaje k danému tématu (i širší rozhled), pokud jde o pro respondenta problematické téma, měl by redaktor mít dopředu rozmyšleno, kam třeba může respondent záměrně uhnout a jakými faktickými otázkami jej zase přivést zpět k tématu.

Naopak respondent by neměl dopředu znát přesné otázky (byť si je třeba redaktor už pro sebe napíše), ale jen přesněji specifikovaný okruh témat (aby si mohl připravit faktické údaje, příklady, případně nějaká čísla, i když pro rozhlas ne příliš).

Obecně složitá psychologická úloha, zejména pokud dotyčný hovořit příliš nechce, protože se jej probírané téma nějak negativně dotýká. V takovém případě je velmi důležitá volba jednotlivých otázek a jejich pořadí – začít něčím spíše neutrálním, a teprve až se rozmluví, přejít k ožehavějším dotazům, neklást konfrontační otázky přímo, ale stylem „někdo by si ale mohl myslet, že vaše jednání nebylo v pořádku“ apod.

Stejně tak musíme umět zvládnout situaci, kdy respondent sice mluvit chtěl, ale nadržuje se tématu, nebo je naopak až příliš stručný (všechna fakta musíme říci za něj), zadržává se atd. Proto je potřeba znát řečnické schopnosti respondenta ještě předtím, než jej vůbec pozveme do studia – zřejmě neexistuje člověk, jehož rétorické schopnosti by se po rozsvícení červené zlepšily, naopak se většinou dostaví tréma, která projeví zhorší.

Živě vysílaný rozhovor po telefonu – ještě větší riziko, než ve studiu, nebo v terénu tváří v tvář – hovořící nevidí vzájemně své reakce, není možno použít nonverbální komunikaci například na zkrácení projevu apod. V takovém případě je o to důležitější, aby respondent dopředu věděl, o čem bude řeč, kolik asi bude otázek, jak dlouho má celý rozhovor trvat atd.

S respondentem nikdy nemluvíme o tématu těsně před vysíláním – během něj pak respondent (ale někdy i redaktor/moderátor) ztratí přehled, co bylo řečeno už v průběhu vysílání (tedy co slyšeli i posluchači) a co ještě před tím.

Specifickou formou živého rozhovoru je rozhovor redaktora/reportéra (v roli respondenta) s redaktorem/moderátorem ve studiu – v takovém případě je obvykle autorem všeho řečeného (ohlášení i jednotlivých otázek) tázaný reportér. Moderátor by se pak daných otázek měl pokud možno držet a ne je měnit – reportér totiž informace pouze zprostředkovává a nemusí vědět vše (a otázky záměrně formuluje tak, aby mohl říci, co ví).